

Využití projektové výuky na střední odborné škole obchodní

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství odborných předmětů

Autor práce: **Bc. Pavlína Petrová**
Vedoucí práce: PhDr. Jitka Novotová, Ph.D.
Katedra pedagogiky a psychologie

Zadání bakalářské práce

Využití projektové výuky na střední odborné škole obchodní

Jméno a příjmení: **Bc. Pavlína Petrová**
Osobní číslo: P17000781
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství odborných předmětů
Zadávající katedra: Katedra pedagogiky a psychologie
Akademický rok: **2018/2019**

Zásady pro vypracování:

Cíl:

- Navrhování a metodické propracování projektu ve výuce ekonomických předmětů.

Požadavky na zpracování:

- Vypracování rešerše k tématu projektové vyučování a výuka ekonomických předmětů na SEŠ.
- Studium kurikulárních dokumentů SEŠ (ŠVP, učebnice).
- Tvorba projektu.
- Zhodnocení projektu a jeho případná úprava, zhodnocení významu projektového vyučování na SEŠ.

Metody:

- Tvůrčí pedagogická činnost.
- Reflexe navrženého projektu.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná
Čeština

Seznam odborné literatury:

- [1] KAŠOVÁ, Jitka. 1995. Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i praxi. Kroměříž: luventa.
- [2] KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. 2006. Teorie a praxe projektové výuky. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-4142-0.
- [3] TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. 2009. Učíme v projektech. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-527-1.
- [4] VALENTA, Josef. 1993. Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou. Praha: IPOS ARTAMA.

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Novotová, Ph.D.
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce: 25. ledna 2019
Předpokládaný termín odevzdání: 16. prosince 2019

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 25. ledna 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

2. května 2020

Bc. Pavlína Petrová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí této práce PhDr. Jitce Novotové, Ph.D., za její odborné vedení, ochotu, trpělivost, podporu mých nápadů, přínosné konzultace a cenné připomínky, které mi věnovala během zpracování této bakalářské práce.

Na závěr bych chtěla poděkovat své rodině, která mne během studia vždy podporovala.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá projektovou výukou na střední odborné škole. Rešeršní část práce je zaměřena na vymezení pojmu projekt a projektové vyučování. Dále je popsán vznik projektové výuky a její vývoj v Čechách. V této části práce je také popsána příprava a realizace projektového vyučování, dále jeho typologie, výhody a nevýhody a jeho principy. Následně se práce věnuje významu a využití projektové výuky na SOŠ. Praktická část se věnuje projektu, který byl konkrétně navržen pro střední odbornou školu - Obchodní akademii a Jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky Liberec, dle ŠVP této školy. Projekt byl odborně posouzen učitelem školy a podle jeho připomínek upraven.

Klíčová slova

projektové vyučování, projekt, výuka na střední odborné škole, metoda vyučování

Summary

The topic of this bachelor thesis is project teaching at specialized high school. The theoretical part of the thesis is focused on the definition of the terms project and project teaching. As next describes this thesis the emergence of project teaching and its development in the Czech Republic. In this part of the thesis is also described the preparation and realization of project teaching and then its advantages and disadvantages, its typology and main principles. This bachelor thesis also deals with the importance and application of project teaching at specialized high school. The practical part is focused on the project that was concretely designed for the specialized highschool – Business school and Language School with the right to state language exam Liberec, according to their ŠVP (School Education Programme). The project was professionally assessed by the school teacher and adjusted according to his comments.

Keywords

project teaching, project, teaching at specialized high school, teaching method

Obsah

Úvod.....	12
1 Projektová výuka v historickém kontextu	14
1.1 Definice projektové výuky	14
1.1.1 Výchovně-vzdělávací projekt	14
1.1.2 Projektové vyučování	15
1.1.3 Hodnocení při projektovém vyučování.....	17
1.2 Vznik projektové výuky	18
1.3 Vývoj projektové výuky v Čechách.....	19
2 Projektová výuka z didaktického hlediska jako komplexní metoda.....	22
2.1 Principy	22
2.2 Typologie výukových projektů	23
2.3 Výhody a nevýhody využití projektu ve výuce.....	23
2.4 Příprava a realizace projektového vyučování	24
2.4.1 Příprava na projektové vyučování	24
2.4.2 Postup při projektovém vyučování	26
3 Význam a využití projektové výuky na SOŠ.....	27
3.1 Význam projektové výuky pro rozvoj klíčových kompetencí	27
3.2 Význam projektové výuky pro realizaci průřezových témat	27
3.3 Význam projektové výuky pro integraci učiva v odborných předmětech	30
4 Návrh	31
4.1 Název projektu	31
4.2 Záměr projektu	31
4.3 Typologie projektu	31
4.4 Organizace práce	32
4.5 Věková kategorie	32
4.6 Průběh projektu	32

4.7	Edukační cíle	33
4.8	Kritéria hodnocení výstupů žáků	33
4.9	Návaznost projektu na probrané učivo	33
4.10	Klíčové kompetence	34
4.11	Průřezová témata	36
4.12	Materiální a technické zabezpečení	36
4.13	Metodická příručka k projektu	37
5	Odborné pedagogické vyjádření k projektu	43
	Závěr	44
	Seznam použité literatury	46
	Seznam příloh	49

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozvrh hodin při projektovém vyučování.....	16
--	----

Seznam použitých zkratek

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
ČNB	Česká národní banka
kol.	kolektiv
např.	například
RVP	Rámcový vzdělávací program
s.	strana
SOŠ	střední odborná škola
SŠ	střední škola
ŠVP	Školní vzdělávací program
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaně
ZŠ	základní škola

Úvod

Projektové vyučování je možné definovat jako komplexní pracovní úkol, při jehož realizaci je uplatňováno mnoho aktivizujících vyučovacích metod a žáci získávají nové schopnosti, znalosti a také dovednosti. Cílem projektové výuky je vyřešení daného komplexního úkolu neboli projektu. Za nejdůležitější na projektu shledávám cestu k jeho cíli, také proces poznávání a praktickou činnosti žáků. Daný projekt musí být pro žáky zajímavý a motivační, aby se s ním žáci mohli ztotožnit, přijali ho za svůj a také ho s vlastním zájmem řešili.

Vzhledem k výše uvedeným znakům má projektové vyučování velký potenciál pro inovaci výuky na středních odborných školách, neboť žáci v rámci projektového vyučování získávají organizační, řídicí, plánovací a hodnotící dovednosti a globální celkový pohled na řešený problém. Projektové vyučování umožňuje u žáků rozvíjet spolupráci v týmu, tvořivost, kreativitu, myšlení, komunikační schopnosti, aktivitu, fantazii a učí je řešit problémy a pracovat s informačními zdroji. Díky tomu, že má projektové vyučování velký potenciál pro zefektivnění a celkové vylepšení výuky na SOŠ (dále jen SOŠ), jsem si projektové vyučování zvolila jako téma pro svou bakalářskou práci.

Cílem této práce je navrhnout a metodicky propracovat projekt ve výuce ekonomických předmětů, a to na základě vypracování rešerše k tématu projektové vyučování a výuka ekonomických předmětů na SOŠ a dále na základě studia kurikulárních dokumentů SOŠ. Na tento cíl navazuje zhodnocení projektu zkušeným učitelem a jeho úprava podle připomínek.

První část práce je věnována rešerši, na jejímž základě je projektová výuka představena v historickém kontextu, dále je definován pojem projekt a projektové vyučování. Následně je představen rozvrh hodin a hodnocení v rámci projektového vyučování. Z historie projektové výuky je v této části zmíněn vznik projektové výuky a vývoj projektové výuky v Čechách. Další oblast teoretické části se zabývá komplexními metodami, jako je například projektová výuka. Zde jsou vyjmenovány principy, typologie a výhody a nevýhody výukových projektů. Dále je podrobně popsána příprava a postup při projektovém vyučování. Další kapitulu v této části práce tvoří objasnění významu a využití projektové výuky na SOŠ. Jak už bylo výše zmíněno, v této kapitole je popsán význam projektového vyučování pro rozvoj klíčových kompetencí žáka, pro realizaci průřezových témat a pro integraci učiva v odborných předmětech.

V praktické části je popsán mnou navržený projekt, konkrétně pro střední odbornou školu - Obchodní akademii a Jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky Liberec pro předmět ekonomika s tématem bankovníctví a podnikání. Název projektu je Ekonom a jeho délka je stanovena na dva dny. Projekt je komplexně metodicky propracován v návaznosti na ŠVP již zmíněné střední odborné školy a byl posouzen Ing. Kateřinou Eichlerovou. Dle jejího posudku byl následně dopracován.

1 Projektová výuka v historickém kontextu

Projektové vyučování se začalo rozvíjet na počátku 20. století jako prostředek demokratizace a humanizace vyučování a školy. Známymi představiteli americké pragmatické pedagogiky byli J. Dewey a W. H. Kilpatrick. Idea tohoto typu vyučování značně ovlivnila reformní hnutí v prvních desetiletích století i školní praxi. (Skalková 2007, s. 234)

1.1 Definice projektové výuky

Tato kapitola zmiňuje rozdíl mezi projektem a projektovým vyučováním. Dále obsahuje rozvrh hodin a hodnocení v rámci projektového vyučování.

1.1.1 Výchovně-vzdělávací projekt

„Projekt je považován za metodu vyučování, v novějších pracích za komplexní metodu vyučování nebo za organizační formu vyučování.“ (Tomková a kol. 2009, s. 13) Dle R. Žanty je projekt účelně organizovaný souhrn myšlenek, které jsou seskupené kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli. (Žanta 1934, s. 53)

Výkladový slovník z pedagogiky říká, že: *„Projekt ve vyučování lze považovat za komplexní metodu nebo organizační formu, která se vyznačuje společným (učitel a žák) promyšlením určitého návrhu, jeho všestrannou přípravou (informace, zvládnutí dílčích postupů, materiály, formy spolupráce, rozdělení úkolů), komplexním provedením, společným vyhodnocením, včetně zhodnocení toho, co žáci zvládli, co se naučili.“* (Kolář a kol. 2012, s. 110)

Projekt je definován jako otázka, problém, idea, která si vyžaduje zpracování a řešení. Projekt vyžaduje mezipředmětové uchopení a zpracování. Výsledkem projektu je konkrétní výstup, může se jednat o výstavu fotografií, plán jisté oblasti, města, diskuze s odborníky na různá témata, příprava na školní slavnosti nebo o školní rozhlasovou hru. (Kasper a kol. 2008, s. 206)

„Projekt je specifický typ učebního úkolu, v kterém mají žáci možnost volby tématu a směru jeho zkoumání, a jehož výsledek je tudíž jen do určité míry předvídatelný.“ (Kasíková 2010, s. 47) Projektem se také myslí úkol, který vyžaduje iniciativu, kreativitu, organizační dovednosti a také převzetí odpovědnosti za řešení problémů spojených s tématem. (Kasíková 2010, s. 47)

Projektem se míní úkol nebo množství úkolů, které mají žáci plnit. Jedná se o úkoly jak individuální, tak skupinové. Rozsah práce je při projektech odhadován na 12 až 60 hod. (Geoffrey 2008, s. 213). S menšími projekty se pracuje v rámci jednotlivých předmětů, širší projekty se realizují za hranici jednotlivých předmětů. Nejrozvinutější formou jsou projekty úplné, např. v tzv. projektovém týdnu. Ten se realizuje obvykle jednou za rok. (Skalková 2007, s. 236) Pro realizaci projektů je možné využít několik prostředků, například:

- počítačové prostředky – internet, tabulkový kalkulátor, překladač programovacího jazyka, grafický editor, textový editor, databázový program,
- učebnice a literatura – manuály k programům, slovníky, odborná literatura, metodické příručky,
- materiály a prostředky dostupné ve škole – tabule, stojany, zvuková a obrazová technika, video, diaprojektor,
- ostatní – prostředky nejsou podrobně specifikované, aby zůstal pro realizaci částí projektu žáky i učiteli volný prostor a také, aby práce na projektech nebyla znemožněna především nedostupným vybavením. (Slavík a kol. 1997, s. 92)

1.1.2 Projektové vyučování

Projektové vyučování je možné charakterizovat jako komplexní pracovní úkol, ve kterém žáci získávají nové znalosti, schopnosti a dovednosti. Při jeho realizaci je uplatňováno mnoho aktivizujících vyučovacích metod, zejména individuální práce. Nejdůležitější na projektu však není cíl jako takový, ale cesta k cíli, proces poznávání, aktivní a individuální myšlení a praktická činnost studentů. (Šimoník, 2008, str. 38) Projektové vyučování je pojem, který je zmiňován v souvislosti se zaváděním inovativních nebo moderních metod vzdělávání. (Valenta 1993, s. 5)

Podstatou projektové výuky tedy není situace, kdy si žáci vyslechnou tradiční výklad učitele, který je doplněn někdy názornými pomůckami, zapamatují si učivo a jeho reprodukce nebo použití. (Novotný, 2012, str. 19)

Podle Andragogického slovníku (Průcha a kol. 2014, s. 226) je projektová výuka *„metoda výuky, v níž se žáci/studenti aktivně zapojují do samostatného zpracování určitých témat (projektů), jež se týkají plánovaného učiva.“* Naproti tomu projekt je možné vymezit jako: komplexní praktickou úlohu (problém, téma) spojenou s životní

realitou, jež je nutno řešit pomocí teoretické a praktické činnosti. (Průcha a kol. 2014, s. 226)

Projektové vyučování je možné definovat jako vyučování založené na projektové metodě. Přičemž projektovou metodou se míní, vyučovací metoda, během které jsou žáci vedeni k samostatnému vypracování určitých projektů. Žáci tak získávají zkušenosti praktickou činností a experimentem. (Jezberová a kol. 2011, s. 5) Výraz projektová metoda se užívá tehdy, když individuum či skupina pojme záměr, jehož uskutečnění navozuje změny v jeho nebo jejich vědění, zručnostech, zvycích či vztazích. (Valenta 1993, s. 5) Projektové vyučování vzniká na základě řešení komplexních teoretických nebo praktických problémů, za pomoci aktivní činnosti žáků. Tento druh vyučování chce na rozdíl od běžného vyučování překonávat jeho izolovanost, roztržitost vědění, jeho odtrženost od životní praxe, pamětní a jednostranně kognitivní učení, zmechanizování a strnulost školní práce, odcizení od zájmů dětí, nízkou motivaci. Projektové vyučování se ve svých koncepčních východiscích zaměřuje hlavně na pojem zkušenosti žáka. Tyto zkušenosti jsou založeny na aktivním vztahu jedince ke společenskému nebo přírodnímu prostředí. (Skalková 2007, s. 234) Projektové vyučování posiluje motivaci žáků a učí žáky důležitým životním dovednostem. Mezi tyto dovednosti patří spolupráce, diskuze, formulování názorů, řešení problémů, tvorba, vyhledávání informací a mnoho dalších. (Valenta 1993, s. 5)

V rámci projektového vyučování se na rozdíl od běžného rozvrhu vyučování využívá rozvrh projektového vyučování, který je změněn tak, aby se mohli žáci denně zabývat zvolenými tématy a shromažďováním a zpracováním materiálu. Rozvrh hodin pro projektové vyučování je vyobrazen na Obrázku 1.

Obrázek 1: Rozvrh hodin při projektovém vyučování

Hod.	Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek
1	Matematika	Jazykové předměty	Projekt	Jazykové předměty	Matematika
2				Projekt	Projekt
3	Projekt	Projekt	Sport	Projekt	Projekt
4					
5		Podpůrné kurzy	Sborový zpěv		
6				Podpůrné kurzy	
7	Podpůrné kurzy	Sborový zpěv			
8			Podpůrné kurzy	Sborový zpěv	

Zdroj: (Skalková 2007, s. 237)

Předměty, jako v tomto případě matematika, jazykové vyučování a sport jsou přesunuty na okrajové hodiny. (Skalková 2007, s. 237)

„Rozvrh hodin je školský dokument, který určuje časové uspořádání a střídání vyučovacích hodin jednotlivých vyučovacích předmětů v týdnu.“ (Skalková 2007, s. 239)

V rámci projektového vyučování vznikají tzv. projektové dny, které jsou základním nástrojem projektové výuky. Na školách jsou v posledních letech oblíbené, jelikož umožňují nabýt v relativně krátkém čase velké množství znalostí, především díky praktické podobě mnoha dovedností.

Projektový den je obvykle ve škole realizován po dobu jednoho vyučovacího dne. Realizuje ho buď škola sama, nebo s pomocí externích partnerů. Organizací, které realizují projektové dny pro žáky na různá témata, je na trhu celá řada. (Podnikavost.cz 2018)

Projektové dny realizuje například Základní škola SMART. Projektová výuka probíhá od 10:30 do 12:00 hodin každý pátek. Žáci od druhé do páté třídy si vždy vyberou téma, které se jim nejvíce líbí a zaujalo je. Přibližně osm týdnů se svým týmem pracují na činnostech, které jim projekt umožňuje. V deváté hodině se žáci a vyučující věnují prezentaci výsledků týmů. Během práce je v této škole dbáno na to, aby se žáci seznámili s různými aktivitami, které vedou napříč předměty a činnostmi. (Základní škola SMART 2020)

Projektový týden zahrnuje výuku bez zvonění. Tato výuka je zaměřena na praktické dovednosti a vědomosti žáků. Na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži se do projektů žáci přihlašují podle svého zájmu napříč ročníky. Samotné projekty probíhají vždy poslední celý týden v červnu. V rámci projektů jsou na této škole realizovány zahraniční výjezdy, vědecké exkurze, netradiční formy výuky, výtvarné, sportovní, literární, hudební a jazykové aktivity. (Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 2020)

Projektové dny a týdny jsou různé a mají různé podoby. Může se jednat například o tematický projekt, který spočívá v tom, že týmy zpracovávají určitá témata a následně si je mezi sebou prezentují. (Podnikavost.cz 2018)

1.1.3 Hodnocení při projektovém vyučování

V rámci hodnocení projektového vyučování se neposuzuje výkon a žáci nejsou hodnoceni pomocí známek, nýbrž učitelé slovně posuzují úroveň činností jednotlivého žáka a také činnosti celé skupiny, v níž žák pracoval. Uplatňuje se zde však zřetel k pracovnímu

postupu žáků, jak žáci zformulovali své hypotézy, jak je prověřovali a jak představovali své výsledky. Je hodnocen také pracovní proces, nikoliv jen reprodukce izolovaných poznatků. (Skalková 2007, s. 237)

Do hodnocení se zapojuje pouze žák sám. Žák hodnotí nejen výsledky, ale také průběh projektu, jelikož on sám byl jeho hlavním aktérem. Pro hodnocení může učitel připravit otázky, hodnotící archy nebo dotazníky. Hodnocení je zaměřeno nejen na nově osvojené vědomosti, dovednosti a klíčové kompetence, ale také reflektuje postoje a sociální dovednosti. Během reflexe mohou žáci vyjádřit své prožitky a pocity, poděkovat spolužákům za spolupráci a vyjádřit to, co se dozvěděli nového o sobě a druhých. (Tomková a kol. 2009, s. 19)

1.2 Vznik projektové výuky

Myšlenka vzniku projektového vyučování vycházela již z kritiky, tzv. herbartovské školy, jež byla základním modelem vyučování jak v Americe, tak také v Evropě. Kritizován byl především způsob učení žáka, protože žáci pouze seděli a poslouchali výklad učitele, který stál a vykládal látku u tabule. Žáci mnohdy ani nechápali slova učitele, nevěděli, co si pod nimi mají představit a jak je v životě použít. Žáci se tedy učili pouze ze slov učitele, které si pamatovali, opakovali a učili se nazpaměť. Tradičně herbartovská škola přirozenou aktivitu dítěte potlačovala, jelikož převládal názor, že dítěti tato aktivita brání v pozornosti. Cílem bylo dítě především zklidnit a posílit jeho soustředění na výklad učitele. Na základě tohoto cíle bylo zvoleno také uspořádání třídy. Učitel stál na stupínku u tabule, aby ho všichni žáci dobře viděli. Žáci seděli za sebou v lavicích čelem k tabuli a měli povinnost pouze sledovat výklad učitele. O obsahu sdělených informací učitelem nebylo třeba diskutovat, jelikož vyučující měl vždy pravdu. Otáčení ke spolužákům bylo zakázané, neboť tím rušili výklad učitele. Žáci museli sedět s rukama za zády, aby se posílil jejich celkový klid. Ve třídě bylo naprosté ticho, mluvení bylo zakázané a vzhledem k vysoké autoritě učitelů si žáci nedovolili položit otázky. Základ pomůcek pro vyučování byla tabule a křída. (Tomková a kol. 2009, s. 10)

Na konci 19. století se zdvihla velká kritika herbartovské školy. Kritizovala se strnulost a neživotnost této školy, nepotřebnost sdělovaných poznatků a potlačování aktivity dětí. Velkou kritičkou herbartovské školy byla švédská lékařka E. Keyová, která nazvala 20. století, stoletím dítěte. (Tomková a kol. 2009, s. 10) Toto století pojmenovala stoletím dítěte, jelikož se novou hodnotou místo pasivity poslušného žáka stala dětská

zvědavost a přirozenost. Reformní pedagogika nebo také hnutí nové výchovy bylo to hnutí, které přineslo do pedagogického myšlení tento „koperníkovský obrát“. Toto hnutí ovlivnilo v celé Evropě, včetně tehdejšího Ruska pedagogické myšlení i praxi škol. Projektové vyučování a pragmatická pedagogika zásadně změnily školu v USA. (Tomková a kol. 2009, s. 10)

Základní metodou v reformní škole byla vlastní práce žáků. Dopouštěli se mnoha omylů, jelikož nedostávali hotové poznatky k zapamatování. Na všechny otázky a úlohy, které řešili, neznali odpovědi. Ve škole vznikaly pracovní dílny, odborné laboratoře, knihovny, pokusná pole, zahrady, aby děti mohly pracovat. (Tomková a kol. 2009, s. 10) Počátkem projektového vyučování byla americká pragmatická pedagogika, která byla především v dílech J. Deweye a W. H. Kilpatricka. (Tomková a kol. 2009, s. 11) V roce 1918 napsal Kilpatrick první ucelenou studii o projektovém vyučování. V USA se na začátku 20. století diskutovalo o podobě projektů, které měly za úkol pomoci vychovat aktivního občana demokratické společnosti, tzn. vychovávat charakter a posilovat vědomí vlastní zodpovědnosti žáka. Na kritiku herbartovské školy navazovala kritika vyučování uspořádaného do systému izolovaných předmětů, jež na sebe po obsahové stránce nenavazovaly. Na místo předmětů se tedy objevila témata, problémy, samostatné úkoly. Osnování podle předmětů, především v amerických školách, bylo nahrazeno učebními projekty. V Evropě učitelé vytvářeli projekty v rámci jednotlivých předmětů nebo jejich skupin. (Tomková a kol. 2009, s. 12)

1.3 Vývoj projektové výuky v Čechách

V českých školách učitelé vyhledávali témata vhodná pro projektové vyučování v rámci jejich předmětů, ve kterých se snažili vytvořit systém projektů. Projektové vyučování bylo zkoušeno zejména na obecných a měšťanských školách ve 20. a 30. letech 20. století. Výběr témat byl závislý na vztahu k regionu. Obecné pojmy se děti učily na jevech, které již znaly ze svého okolí nebo je tam mohly zpozorovat, např. základní znaky středověku a středověkého hradu poznávaly samy v rámci výletu na blízký hrad. Diskutovaly o rostlinách, které spatřily na vycházce, pozorovaly řeku v jejich okolí a přelety ptáků. (Tomková a kol. 2009, s. 12) Zrod projektové výuky se datuje k pedagogickým směrům konce 19. a začátku 20. století. První projektové vyučování se objevilo v USA pod vlivem psychologa a pedagoga Johna Deweye. (Žanta 1934, s. 53) V Československu se projektovou metodou zabývali reformní pedagogové (Josef Úlehla, Václav Příhoda,

Rudolf Žanta, Stanislav Vrána nebo Jan Uher) 20. a 30. let minulého století. Existovaly pokusné školy, v nichž se projektové učení realizovalo. Tyto školy se nacházely v Praze, ve Zlíně a v Humpolci. (Jezberová a kol. 2011, s. 5) Pedagogická zásada poznávání je již známá od J. A. Komenského, kdy se v Československu reformní hnutí vracelo především k jeho odkazu. V tomto období se objevovaly pokusy s tzv. pracovními nebo činnými školami. Projektovou metodu využíval s žáky například Eduard Štorch, především na Dětské farmě, kterou společně s žáky vybudoval na Libeňském ostrově. (Havlůjová a kol. 2014, s. 102) V době první republiky se jednalo o vlastní činnost žáka a jeho vlastní objevování. Tento proces je označován za „samoučení“, což znamená, že žák pracuje vlastním tempem. Poznatky nejsou žákům sdělovány, neboť on sám je objevuje vlastními pokusy a pozorováním.

Cílem učitelů bylo, aby žáci měli nejen teoretické vědomosti, ale také na základě vlastní individuální praxe i praktické zkušenosti. Ideální byly situace, kdy téma a úlohy vznikly z přirozeného běhu událostí zcela spontánně. Projekty, jež vznikly z momentální situace ve škole nebo ve třídě byly označovány za projekty spontánní. (Tomková a kol. 2009, s. 12) Na jedné straně směřovaly k mimořádné aktivitě žáků, a na straně druhé vedly tyto projekty do hlubokého rozporu s potřebou posloupnosti a systematičnosti. Problémem bylo, že žáci někdy řešili něco, co nemohli ve svém věku pochopit. Řešením tohoto problému bylo, že se postupně více uplatňovaly projekty, jež učitel připravil. Žáci si mohli zvolit konkrétní otázky, způsob řešení, tempo práce, pomůcky a čas, kdy se projektu budou věnovat. Hlavním záměrem učitele bylo žáky motivovat tak, aby úkoly řešené v projektech vzali za své. (Tomková a kol. 2009, s. 13) Pohnuté politické události jako 2. světová válka a následný nástup totalitního systému v Čechách v roce 1948 zaznamenaly konec těchto reformních snah, které se však staly opět aktuální v době současné kurikulární reformy. (Jezberová a kol. 2011, s. 5)

Po více než padesátileté pauze se tedy projektové vyučování znovu objevilo až v devadesátých letech 20. století v české škole. Nejprve nenavazovalo na reformní pedagogiku, nýbrž vycházelo z tehdejších učitelských potřeb, a to především z jejich úsilí o změnu školy a vylepšení motivace žáků. V první polovině devadesátých let čelili učitelé značným problémům, a to s možností začleňovat projekty do učebních plánů. Zlepšení situace proběhlo vydáním vzdělávacích programů: Obecná škola a Národní škola. Pro zavedení projektového vyučování vznikla velmi příznivá situace po uzákonění rámcových vzdělávacích programů a tvoření školních vzdělávacích programů. Projekty

se tak staly prostředkem pro naplnění současných vzdělávacích cílů. (Tomková a kol. 2009, s. 13)

2 Projektová výuka z didaktického hlediska jako komplexní metoda

Projekt je vnímán obvykle jako komplexní metoda, jelikož je složený z několika otázek a problémů. Základ projektu tvoří komplex problémů. Projekty by měly vést k realizaci jak praktického, tak teoretického produktu. Důležitým předpokladem projektu je zájem žáka, proto jsou podněty z vlastního života a blízkého prostředí žáka obsahem projektů. (Dvořáková 2009, s. 34)

Projektová metoda je posuzována také z dalších didaktických hledisek. Nejedná se tedy jen o komplexní metodu, ale také o koncentrační metodu, při které je projektová metoda posuzována z hlediska zpracování obsahu vyučování. (Dvořáková 2009, s. 36) Projektová metoda je míněna jako metoda komplexní, jelikož v sobě zahrnuje mnoho jiných dílčích metod, jako např. práci s texty různého charakteru, pozorování, měření, zpracování různých materiálů, rozhovory a také výrobní postupy, je-li výstupem projektu určitý výrobek.

Dále o situační metodu z hlediska spontánního zapojení žáka, metodu genetickou, a to z hlediska procesu objevování. Projektová metoda je považována i za metodu pracovní nebo také metodu samostatné práce, a to z hlediska samoučení žáka. (Dvořáková 2009, s. 36)

2.1 Principy

Projektové vyučování se využívá ve školách, které se označují jako činné, pracovní nebo produkční. Tyto školy si jsou velmi blízké a v praxi se obvykle prolínají.

1. Činný princip – žáci za pomoci vlastního objevování samostatně dospívají k novým poznatkům. Pojem činný princip, činné školy je definován těmito znaky:
 - rozvíjet duševní a tělesné schopnosti žáka,
 - probouzet vynalézavost a součinnost u žáků,
 - směřovat žáky k tomu, aby pomocí vlastní práce nabývali dovedností a vědomostí,
 - nepodávat žákům hotové poznatky,
 - neshromažďovat poznatky jen mechanicky,
 - nezaměstnávat jen paměť a rozum, ale působit také na cit a cvičit vůli žáků.(Dvořáková 2009, s. 30)

2. Pracovní princip – první formou pracovních škol bylo zavedení ručních prací. Tyto ruční práce byly podle nových osnov brány jako didaktický princip. Základním východiskem vyučování měl být princip pracovní. Vlastní technická práce žáků není cílem, nýbrž prostředkem k objasnění určitých poznatků. Technická práce nesmí být však mechanickou činností, u které žáci nemyslí. Žákova duševní samočinnost byla proto základním znakem pracovní školy. (Dvořáková 2009, s. 31)
3. Produkční princip – produkční škola nejvíce odpovídá teoretickým principům projektového vyučování. (Dvořáková 2009, s. 32)

2.2 Typologie výukových projektů

Projekty je možné členit dle různých kritérií. Jedním z těchto kritérií je navrhovatel projektu, projekty mohou být v rámci tohoto kritéria žákovské, uměle připravené nebo kombinací obou těchto typů. Dalším kritériem je účel projektu, jedná se tak o problémové hodnotící nebo konstruktivní projekty, dále projekty směřující k získání dovedností, anebo k estetické zkušenosti. Projekty se člení dle informačního zdroje na vázaný (tzn. informační materiál je žákovi poskytnut), na volný (tzn. informační materiál si žák sám obstará), nebo jako kombinace obou těchto typů. (Zormanová 2012, s. 99) Dalším možným kritériem je délka. Projekt může být krátkodobý (dvě až několik hodin), střednědobý (v průběhu jednoho až dvou dnů), dlouhodobý (tzv. projektový týden – jednou ročně) a mimořádně dlouhodobý (tzn. několik týdnů, měsíců, avšak většinou probíhá paralelně s obvyklou výukou). (Maňák a kol. 2003, s. 169) Mezi tato kritéria se také řadí prostředí, ve kterém je projekt realizován. Patří sem projekt školní, domácí, kombinace obou typů a projekt mimoškolní. K těmto kritériím patří také počet zúčastněných na projektu. V rámci tohoto kritéria je možné projekty rozdělit na společné, což jsou celoškolní, ročníkové, meziročníkové, třídní, mezitřídní nebo skupinové a na individuální. Dalším možným kritériem je způsob organizace projektu. Na základě toho kritéria jsou projekty vícepředmětové a jednopředmětové. (Zormanová 2012, s. 99)

2.3 Výhody a nevýhody využití projektu ve výuce

Předností projektové metody je motivační síla a to, že je blízká logice životní reality, je přirozená a vede k užitečným efektům výchovy a vzdělání. Výhodou projektové metody je také to, že zaměstnává a formuje celou osobnost, umožňuje kvalitativní diferenciaci

a individualizaci ve výuce. (Valenta 1993, str. 7) Další výhodou projektového vyučování je to, že umožňuje zapojit žáky do jejich individuálních možností a schopností. Žáci tak využívají své nabyté znalosti a dovednosti, získávají nové a uvádí je v systém tím, že chápou vzájemné souvislosti mezi novými a starými dovednostmi a znalostmi. Při této formě výuky jsou využity individuální dovednosti jednotlivých žáků a jsou také naplňovány jejich individuální potřeby. Žáci při této výuce přebírají zodpovědnost za výsledek práce, rozvíjí své komunikační schopnosti, svou aktivitu, tvořivost a fantazii a učí se pracovat s informačními zdroji. V rámci projektové výuky se žáci také rozvíjí v samostatnosti, učí se spolupracovat v týmu, v rámci týmové práce se učí vzájemnému respektu, učí se řešit problémy a konstruují své poznání. Žáci také získávají díky využití projektu ve výuce organizační, řídicí, plánovací a hodnotící dovednosti a globální celkový pohled na řešený problém.

Využití projektové výuky obnáší také pro žáky jisté nevýhody, např.: časová náročnost na realizaci projektu nebo situace, že žák nemusí být vybaven potřebnými kompetencemi.

Pro učitele představuje využití projektu ve výuce výhody v podobě používání nových možností hodnocení a sebehodnocení, rozšíření svých organizačních dovedností a své zásoby vyučovacích strategií. Další výhodou může být to, že se učitel učí nové roli, roli poradce. Učitel se při této formě výuky tak učí dítě vnímat jako celek, vidí jeho pozitiva a negativa a všechny jeho schopnosti. Nevnímá ho tedy pouze z hlediska vědomostí v rámci jeho předmětu.

Projektová výuka představuje i pro učitele některé nevýhody a to například: časová náročnost z hlediska přípravy projektu a náročnost na hodnocení daného projektu. (Zormanová 2014, s. 118)

2.4 Příprava a realizace projektového vyučování

Tato kapitola se zabývá přípravou a postupem při realizaci projektového vyučování.

2.4.1 Příprava na projektové vyučování

Stěžejním bodem při plánování bývá vhodný výběr tématu. Výběr tématu musí splňovat následující podmínky:

- významnost v životě dítěte a zájem dítěte. (Kašová a kol. 1995, s. 73) Zvolení situace, která představuje žákům skutečný problém. Může se jednat o situace,

jež nejsou typicky školní, nýbrž vycházejí ze životního prostředí žáků nebo jejich místa bydliště, které žáci prožívají. (Skalková 2007, s. 235)

- možnost integrace různých vyučovacích předmětů,
- přiměřenost věku žáků a jejich možnosti,
- pravdivost, přirozenost. (Kašová a kol. 1995, s. 73)

Náměty na projekt mohou vycházet jak od žáků, tak od učitele, nebo třeba i od rodičů nebo jiných partnerů školy. Nejvhodnější je, pokud si téma projektu žáci navrhnou sami. V první fázi se uvažuje o tom, co, proč a jak bychom mohli a chtěli udělat. Toto je fáze prvního nápadu, myšlenky, jež zaujme a stojí za to ji realizovat. Téma by pak mělo být nosné, umožňující širokou integraci. Podnět k projektu by měl především vycházet z potřeby řešit daný problém. (Projektové vyučování 2004)

Pro motivaci, zájem dítěte a pro smysluplnost projektu je velice podstatná formulace úkolu. Úkol má vždy být: reálný, konkrétní, významný, zajímavý a užitečný. (Kašová a kol. 1995, s. 73)

Po vybrání vhodného tématu následuje krok, kdy učitel určí výchovně vzdělávací cíle. Stanovený cíl má zajistit vhodnost a realizovatelnost záměru s ohledem na dané podmínky, přičemž důležitou úlohu má motivace žáka. Žáci musí téma přijmout za své. (Maňák a kol. 2003, s. 169)

Dalším krokem je stanovení výstupu z projektu, tím je myšleno, co by mělo být závěrečným produktem, k čemu a jak bude využíván. Vymyslí se také jeho název (stručný a výstižný).

Po stanovení výstupu je nutné promyslet způsob realizace projektu, tj. jednotlivé aktivity a postupy řešení. Vytvoří se časový harmonogram a zmapují se možná rizika. (Jezberová a kol. 2011, s. 6)

Následnou částí, která dále navazuje je vymezení řešitelského týmu, tzn. kdo, co bude dělat. Vyučující se žáky diskutuje o plánu řešení zvoleného problému. Jsou formulovány a zpřesněny otázky, které budou skupiny či jednotlivci řešit. Musí být dané, kdo, jak, co bude dělat. Určuje se forma výsledku (sdělení, výstavka, dokumentace, model, aj.). Diskusí se účastní všichni žáci, mohou zde projevit svou iniciativu a vyjádřit svou představu. Závěrečný plán může být vyvěšen ve třídě jako plakát. (Skalková 2007, s. 235) Tato fáze zahrnuje zajištění zodpovědnosti za splnění úkolů a také způsob prezentace výsledků. Vypracovaný plán je nutné zpřístupnit všem, aby bylo možné kontrolovat jeho průběžné plnění. (Maňák a kol. 2003, s. 169)

Další krok je ten nejdůležitější, a to je plánování. Plánování spočívá v naplánování materiálního, personálního a finančního zajištění projektu, tj. které pomůcky a prostory budou nutné, jaké budou finanční náklady a čím budou kryty. V počátku plánování je vhodné provést brainstorming, při kterém se zapisují veškeré nápady, asociace, prostě vše, co by mohlo s tématem souviset. Tyto prvotní nápady se roztrídí a posoudí se možnost jejich zrealizování. Plánování se týká organizace projektu, jeho délky, výstupu, formy, zdrojů informací, atd. Důkladné plánování ovlivňuje do určité míry úspěšnost celého projektu. (Projektové vyučování: Metodická příručka 2004)

Důležitou fází přípravy na projektové vyučování je po plánování, zpracování písemného popisu projektu. V této fázi se konkretizují jednotlivé části a etapy projektu. (Jezberová a kol. 2011, s. 6)

2.4.2 Postup při projektovém vyučování

Prvním a velice důležitým krokem je zajištění pomůcek, materiálu, prostor, financí a jiných prostředků potřebných pro realizaci projektu.

Dále je nutné promyslet způsob prezentace projektu a hodnocení žáků. (Jezberová a kol. 2011, s. 6)

Následujícím krokem je samotná realizace projektu, při které se žáci jako skupina nebo jednotlivci věnují řešení svých úkolů. Žáci se zdokonalují v odpovědném jednání, učí se používat média, zapojují všechny své smysly, učí se vnímat a pozorovat a experimentovat. Jsou realizovány všechny aktivity, které mají dle vytvořeného plánu zajistit očekávaný výsledek. (Maňák a kol. 2003, s. 169) Žáci například vyhledávají informace, shromažďují potřebný materiál, spojují text a obrázky, aj. (Skalková 2007, s. 235)

Poslední fází je vyhodnocení zrealizovaného projektu. To obnáší zveřejnění výsledků a celkové zhodnocení práce na projektu. (Skalková 2007, s. 235) Vyhodnocení projektu se opírá o objektivní posouzení přínosu jednotlivých řešitelů a také o sebekritiku. Seznámení veřejnosti jak školní, tak také širší s konkrétními výstupy projektu má velký motivační dopad na řešitele, vzhledem k tomu, že jim přináší jak pocit uspokojení, tak také posiluje sebedůvěru ve vlastní schopnosti. V tradiční výuce, hlavně u slabších žáků, se tomu tak nedostavuje. (Maňák a kol. 2003, s. 169)

3 Význam a využití projektové výuky na SOŠ

Projektové vyučování lze realizovat ve všech vzdělávacích oblastech. K dosažení úspěšné realizace je potřeba i dobrého zázemí a materiálového a technického zajištění. Nejdůležitější je, aby byli všichni nakloněni k projektové výuce, všichni, kterých se týká (žáci, učitelé, vedení školy, instituce a rodiče). Nutná je jejich spolupráce nebo aspoň ochota při projektovém vyučování ve vyučovacím procesu. (Hyplová 2010, s. 48)

V současné době se uplatňování projektů ve výuce na střední škole stává naléhavé, a to na základě nových požadavků, které jsou kladeny na výchovně vzdělávací proces skrz obecné cíle, klíčové kompetence a dílčí výstupy jednotlivých oborů, jež jsou naformulovány v základním kurikulárním dokumentu RVP pro střední vzdělávání. (Kratochvílová 2006, s. 102) Projektová výuka je orientována především na zkušenosti žáka, které jsou založeny na aktivním vztahu žáka k přírodnímu nebo společenskému prostředí. Významem projektové výuky je snaha spojit obsah učení se životem. (Efektivní výuka metodou projektového vyučování na SŠ 2014)

3.1 Význam projektové výuky pro rozvoj klíčových kompetencí

Vzhledem k tomu, že si učitelé uvědomují, že projektová metoda jim pomáhá při rozvoji klíčových kompetencí žáků, tak je z tohoto důvodu tato metoda často součástí obecných, výchovných a vzdělávacích strategií školy. (Kratochvílová 2006, s. 102) Projektová výuka je velice efektivní a účinná v souvislosti s naplněním klíčových kompetencí, které jsou vymezeny v RVP. Efektivnost naplnění klíčových kompetencí je dána tím, že při výuce dochází pomocí projektové metody k osvojení a upevnění nových vědomostí, dovedností a rozvoji formativních stránek osobnosti, jako je např.: odpovědnost, tolerance, vytrvalost, komunikační schopnosti, spolupráce, samostatnost, aktivita, sebekritičnosti a tvořivost. (Zormanová 2012, s. 99)

Při využití projektové výuky se vytváří veliký prostor pro rozvíjení a utváření klíčových kompetencí žáků. (Efektivní výuka metodou projektového vyučování na SŠ 2014)

3.2 Význam projektové výuky pro realizaci průřezových témat

Projektová výuka pomáhá při začleňování mezipředmětových vazeb a také průřezových témat do výuky, je tedy vhodnou formou realizace průřezových témat. Škola tato témata

musí řadit do školního vzdělávacího programu. (Efektivní výuka metodou projektového vyučování na SŠ 2014)

Podle RVP pro Obchodní školy 63-51.J/01 existují 4 průřezová témata. (Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 2009) Tato průřezová témata procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a mají pomáhat rozvoji osobnosti žáka v oblasti postojů a hodnot. Průřezová témata v širším slova smyslu reflektují vztah člověka ke společnosti, k sobě samému a k životnímu prostoru. Tato témata podtrhují směřování programu k budoucí roli žáka jako člena vyspělé multikulturní společnosti. (Hyplová 2010, s. 48)

Prvním průřezovým tématem je **Občan v demokratické společnosti**. Toto téma lze charakterizovat jako výchovu k demokratickému občanství, která se zaměřuje na vytváření a upevňování postojů a hodnotové orientace žáků, jež jsou potřebné pro zdokonalování a fungování demokracie. Nejde jen o postoje, hodnoty, ale také o budování občanské gramotnosti žáků. Výše zmíněné průřezové téma má přínos k naplňování cílů RVP v podobě toho, že k odpovědnému, demokratickému občanství je nutné mít dostatečně rozvinuté klíčové kompetence, tj. komunikativní, personální a sociální kompetence atd.) To je tedy ten důvod, proč je jejich rozvíjení při výchově k demokratickému občanství velice významné

Výchova k aktivnímu, odpovědnému občanství v demokratické společnosti zahrnuje vědomosti a také dovednosti z následujících oblastí: komunikace, vyjednávání a řešení konfliktů, osobnost a její rozvoj, společnost, kultura, náboženství, stát, politický systém, politika, soudobý svět, masová média, svoboda, odpovědnost, morálka, tolerance, solidarita, potřebné právní minimum pro občanský a soukromý život. (Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 2009)

Další průřezové téma se nazývá **Člověk a životní prostředí**. Toto téma se podílí na zvyšování gramotnosti pro udržitelnost rozvoje. Environmentální výchova a vzdělávání poskytuje pro žáky dovednosti a znalosti, které jsou potřebné pro pochopení principu udržitelnosti, podceňuje aktivní integrovaný přístup k realitě a také ovlivňuje etické vztahy vzhledem k prostředí. Získané dovednosti a vědomosti se v tomto průřezovém tématu doplňují a propojují a to tak, aby vznikl ucelený obraz, který ukazuje složitost souvislostí ve společnosti, v přírodě, mezi člověkem a přírodou a také jeho životním prostředím.

Přínos průřezového tématu Člověk a životní prostředí k naplňování cílů RVP je rozdělen do tří částí. První přínos je informativní a směřující k získání potřebných dovedností a znalostí. Dále jejich chápání a hodnocení. Další přínos je formativní,

zaměřený zejména na tvoření postojů a hodnot ve vztahu k životnímu prostředí. Třetí přínos je sociálně-komunikativní. Je zaměřený na rozvoj dovedností zdůvodňovat a vyjadřovat své názory. Dále zprostředkovávat informace, obhajovat řešení problematiky životního prostředí a také působit pozitivním směrem na postoje a jednání druhých lidí. (Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 2009)

Třetí průřezové téma nese název **Člověk a svět práce** a doplňuje dovednosti a znalosti žáků, které získali v odborné složce vzdělávání, o nejdůležitější dovednosti a poznatky související s jeho uplatněním ve světě práce. Tyto poznatky a dovednosti by mu měly pomoci v rozhodování o vzdělávací a profesní orientaci jak už při vstupu na trh práce, tak při uplatňování pracovních práv.

Přínosem tohoto tématu k naplňování cílů RVP jsou: identifikace a formulování vlastních priorit, odpovědné rozhodování na základě vyhodnocení získaných informací, práce s informacemi, vyhledávání, využívání a vyhodnocování informací, verbální komunikace při důležitých jednáních a písemné vyjadřování při úřední korespondenci. (Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 2009)

Čtvrtým průřezovým tématem je **informační a komunikační technologie**. V době budování znalostní a informační společnosti je vzdělávání v komunikačních a informačních technologiích nezbytnou podmínkou úspěchu jednotlivce i celého hospodářství. Ze zpracování informací, prostředky komunikačních a informačních technologií, se stává významná ekonomická aktivita. Komunikační a informační technologie pronikají více také do tradičních sektorů, jako je do zemědělství, průmyslu. Postupují společenskými a občanskými aktivitami a jsou součástí využití volného času. Přínos tématu informační a komunikační technologie k naplňování cílů RVP představují: dovednosti v oblasti komunikačních a informačních technologií, které mají podpůrný charakter ve vztahu ke složkám kurikula.

Cílem je žáky naučit využívat základní a aplikační programové vybavení počítačů. Nejen pro účely uplatnění v praxi, ale také pro účely potřeby dalšího vzdělávání. Dále je důležité naučit žáky pracovat s komunikačními prostředky a s informacemi. Je jasné, že s rozvojem vzdělávání v komunikačních a informačních technologiích na ZŠ bude úkolem střední školy mimo jiné vyrovnání úrovně připravenosti žáka na určitý standard. Rovněž také poskytování hlubšího vzdělání v závislosti na potřebě jednotlivých oborů vzdělávání. (Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 2009)

3.3 Význam projektové výuky pro integraci učiva v odborných předmětech

Projekty ve vyučování jsou vhodné jako prostředek pro integraci jednotlivých disciplín ve větší a souvislejší celky. Na rozdíl od západoevropských zemí nevyužívá Česká republika v dostatečné míře možnost uplatnění integrovaných předmětů. Integrovaný vyučovací předmět je obsahovým elementem kurikula, který slučuje několik tradičně oddělených předmětů nebo témat obsahu vzdělávání v jeden celek. Jak už bylo výše zmíněno, řada hlavně západoevropských zemí, využívá uplatnění integrovaných předmětů, např.: namísto izolovaných předmětů: fyzika, chemie, biologie a geologie se uplatňuje integrovaný předmět „přírodní vědy“.

Projektová výuka dává možnost integrace učiva z mnoha oblastí lidského poznání, hledá mezipředmětové souvislosti, překonává vytvořenou hranici mezi jednotlivými předměty a také hledá vztahy mezi jevy a skutečnostmi, které jedince obklopují. Žákům tak poskytuje komplexní pohled z určité oblasti na poznatky. (Průcha 1997, s. 264)

Praktická část

Druhou částí této bakalářské práce je část praktická, v níž je popsán mnou navržený projekt. Tento projekt je navržen konkrétně pro střední odbornou školu-Obchodní akademii a Jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky Liberec, Šamánkova 500/8, příspěvková organizace a je realizován v rámci dvou dní. Kapitola 4 představuje podrobný výklad navrženého projektu. Na začátku kapitoly je zaznamenán název, který projekt nese. V následujících podkapitolách je představen záměr, typologie, organizace práce, věková kategorie, průběh projektu, edukační cíle, kritéria hodnocení výstupu žáků, návaznost projektu na probrané učivo, klíčové kompetence, průřezová témata projektu dále materiální a technické zabezpečení a metodická příručka k projektu.

Kapitola 5 odkazuje čtenáře na expertní posudek k tomuto projektu, který se nachází v Příloze 2. Popis expertního posudku provedla Ing. Kateřina Eichlerová.

4 Návrh

Navržení samotného projektu je důležitou částí pro tvorbu projektu. Tento proces konkrétního edukačního projektu zaměřeného na střední odbornou školu-Obchodní akademii a Jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky Liberec, Šamánkova 500/8, příspěvková organizace je popsán v této kapitole.

4.1 Název projektu

Název tohoto projektu je „Ekonom“.

4.2 Záměr projektu

Smyslem tohoto projektu je seznámit žáky s tím, jak reagovat na reálné změny v ekonomice, které jsou součástí života, a to za pomoci simulačních situací navržených na kartičkách v Příloze 1. Tento projekt také ukazuje žákům, jak aktivně používat pojmy, které si již osvojili, dále učí žáky týmovým dovednostem a řešení problému z praktického života. Projekt má také připravit žáky na jejich budoucí povolání v oblasti ekonomiky.

4.3 Typologie projektu

Jak již bylo výše zmíněno v teoretické části, lze projekty členit dle různých kritérií.

Dle těchto kritérií je možné charakterizovat tento projekt jako: směřující ke vzdělávacímu cíli, uměle připravovaný, skupinový, střednědobý, jednopředmětový a částečně vázaný a částečně volný.

4.4 Organizace práce

Projekt „Ekonom“ je rozdělen do dvou částí. První část se bude konat v ČNB. Druhá část bude realizována ve třídě, která bude uspořádána tak, aby stoly byly ve třech řadách za sebou čelem ke katedře. V rámci společného kreslení města si žáci dle počtu žáků ve třídě spojí 3-5 stolů. Třída, ve které se bude konat druhá část projektu, by měla být vybavena počítačem a projektorem pro případ, že by je chtěli žáci využít k tvoření výstupu a k samotnému prezentování. Pro druhou část projektu by měli mít žáci také přístup k internetu, aby mohli využívat všechny dostupné zdroje a tvořit prezentaci výstupu dle své kreativity.

V rámci projektu jsou tvořeny dle počtu žáků skupinky po 3-5 žácích, které si sami volí roli ve městě. Během projektu bude vyučující k žákům hovořit, ale především budou žáci pracovat ve skupinkách, proto se jedná o kombinaci frontální a skupinové výuky.

Projekt bude realizován po dobu dvou dnů. Časový rozsah první i druhé části projektu je stanoven na celé dva školní dny.

4.5 Věková kategorie

Tento projekt je určen primárně pro žáky 3. ročníku střední odborné školy. Projekt je možné realizovat na všech středních školách, na kterých je vyučován předmět ekonomika.

4.6 Průběh projektu

Projekt je v rozsahu dvou dní a je rozdělen na dvě části. V první části projektu navštíví žáci s vyučující v rámci exkurze ČNB, kde je průvodce provede, poskytne základní informace a další zajímavosti o bance a její funkci. Žáci dostanou také prostor na dotazování. V druhé části projektu si žáci pomocí skupinové práce zopakují a rozšíří vybrané ekonomické pojmy. Vyučující dále žákům přiblíží didaktickou hru. V rámci didaktické hry budou žáci vzhledem k počtu žáků ve třídě rozděleni do skupinek po třech až pěti. Součástí hry je balíček kartiček, který je uveden v Příloze 1. Žáci budou na základě svých znalostí, poznatků z exkurze v ČNB a informací, které si vyhledají pomocí

své techniky, reagovat na změny v ekonomice, které jsou na kartičkách umístěny. Na konci tohoto dne budou skupinky tvořit výstup o tom, jak jejich roli ve městě ovlivňují změny v ekonomice a jak by měly být tyto změny nejlépe řešeny. Pomocí čeho a jak si vytvoří skupinka výstup, si rozhoduje sama. Vyučující však zmíní to, že je například možné použít papír, fixy, projektor, počítač, atd.. Po vypracování výstupu každá skupinka prezentuje svou roli. Na základě zpracování výstupů jsou skupinky hodnoceny. Po ohodnocení výstupů zkonzultuje vyučující se žáky didaktickou hru a celý den. Vedou společně jako třída diskuzi o projektu a vyučující upozorňuje žáky na chyby nebo nedostatky, kterých by se měli příště vyvarovat.

4.7 Edukační cíle

Na základě realizace první části projektu budou žáci umět reagovat na reálné změny v ekonomice a prostřednictvím exkurze v ČNB budou seznámeni s tím, jak pojmy, které ve škole probíraly, fungují v praxi.

Po realizaci druhé části projektu budou žáci umět spolupracovat v týmu, naslouchat, přijímat a reagovat na názory druhých, vyjadřovat své vlastní názory, přemýšlet kreativně, prezentovat výstup projektu před publikem, vyhledávat a pracovat se zdroji, přemýšlet a vyjadřovat se pomocí některých ekonomických výrazů, řešit vybrané problémy, které mohou v ekonomice měst nastat.

4.8 Kritéria hodnocení výstupů žáků

V rámci hodnocení výstupů, které budou plně realizovány žáky, bude hodnoceno: kvalitní zdroje, kvalitní terminologie, zda jsou návrhy na řešení problematiky realizovatelné, zapojení odborných pojmů, které byly zmíněny během exkurze v ČNB nebo při výuce nejen v rámci projektu, zapojení všech členů skupiny, prezentace žáků daného výstupu-komunikace, řeč těla.

4.9 Návaznost projektu na probrané učivo

Tento projekt je vytvořen pro žáky 3. ročníku SOŠ vzhledem k učivu, které je popsané v ŠVP této školy. (Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Liberec, Šamánkova 500/8, příspěvková organizace 2015) Podle ŠVP Obchodní akademie v Liberci by měli žáci 3. ročníku v rámci předmětu ekonomika ovládat tato

témata: bankovníctví (pojem banka, význam bankovníctví, struktura bankovní soustavy, ČNB, platební styk, aktivní a pasivní bankovní obchody a ostatní druhy bankovních obchodů), financování (hodnocení finanční situace podniku, finanční plánování a řízení, pojem financování), pojišťovnictví (základní pojmy, členění pojištění, pojištění majetku, pojištění osob, pojištění odpovědnosti za škody, systém pojišťovnictví v ČR), finanční trh (pojem, členění). Na základě těchto osvojených témat je vytvořena didaktická hra.

Pojmy, které je nutné před realizací projektu se žáky zopakovat, jsou následující: zaměstnanost, finanční potíže (v domácnostech a ve firmách), dovoz ze zahraničí, nezaměstnanost, bankrot, poptávka po zaměstnancích, míra inflace a průmyslová zóna. Tyto pojmy budou zmíněny v textu na kartičkách, kde bude představena změna, která se ve městě odehraje. Je tedy žádoucí, aby žáci danému termínu rozuměli a uměli s ním pracovat.

4.10 Klíčové kompetence

Získané kompetence, které si žáci osvojovali na základní škole a dále je prohlubují, navazují na tyto klíčové kompetence. Tento projekt „Ekonom“ podporuje u žáků utvoření následujících klíčových kompetencí, a to podle RVP pro obor vzdělání Obchodní škola:

Kompetence k učení

- Žáci budou umět vyhledávat, zpracovávat a využívat jimi vybrané informační zdroje,
- budou umět hodnotit a celkově sledovat pokrok práce,
- budou přijímat hodnocení výsledku projektu od jiných lidí,
- budou využívat své zkušenosti i jiných,
- s porozuměním budou poslouchat mluvené projevy (exkurze v ČNB, prezentace kolegů, případně výklad pozvaného podnikatele),

Kompetence k řešení problémů

- Žáci budou umět zvolit správné prostředky, pomůcky a způsoby vhodné pro splnění vytvoření konečné prezentace,
- budou schopni pracovat v týmu, tzn. řešení problémů s jinými lidmi,
- budou využívat své již získané vědomosti a zkušenosti,
- porozumí zadání úkolu,

- navrhnuou způsob řešení dané změny v ekonomice.

Komunikativní kompetence

- Žáci se budou vhodně prezentovat při závěrečné prezentaci projektů,
- budou schopni srozumitelně formulovat a obhajovat své myšlenky, názory a postoje,
- budou vyhledávat a uvádět argumenty a obhajovat svá řešení,
- dodržují jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii,
- porozumí běžné odborné terminologii,
- naslouchají pozorně druhým a vyjadřují se k tématu diskuze.

Personální a sociální kompetence

- Žáci budou schopni přijímat kritiku a rady,
- budou zvažovat postoje, názory, návrhy a jednání ostatních lidí,
- budou pracovat v týmu a podílet se na realizaci společné práce.

Občanské kompetence a kulturní povědomí

- Žáci rozvinou svou samostatnost, odpovědnost a iniciativu,
- budou jednat v souladu se zásadami společenského chování a v souladu s morálními principy.

Kompetence k pracovnímu uplatnění

- Žáci budou mít odpovědný postoj k vlastní profesní budoucnosti a ke vzdělávání,
- budou mít přehled o možnostech uplatnění se na trhu práce ve svém oboru studia.

Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

- Žáci budou pracovat s prostředky informačních a komunikačních technologií,
- budou získávat informace z otevřených zdrojů s využitím sítě Internet,
- budou pracovat s informacemi nalezenými z různých zdrojů a nesenými na různých médiích, jak už tištěných, tak také elektronických.

4.11 Průřezová témata

Projekt je navržen v souladu se základními průřezovými tématy dle Rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro obor vzdělání 63-51-J/01 Obchodní škola.

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, je pro tento obor vzdělání je dle RVP prvním průřezovým tématem téma Občan v demokratické společnosti. Žáci během projektu jsou vedeni k vhodné komunikaci mezi sebou, k vzájemné diskuzi a porozumění a řeší společně vzniklé konflikty.

Druhé průřezové téma nese název Člověk a životní prostředí. Během práce na tomto projektu žáci částečně získávají znalosti a dovednosti z tohoto průřezového tématu, a to tak, že během projektu budou žáci přemýšlet nad problematikou z kartiček, kde jsou vypsány i změny, které ovlivňují životní prostředí, například výstavba průmyslové zóny ve městě, postavení nových firem a záplavy ve městě. Vzhledem k lidem a přírodě ve městě budou žáci přemýšlet i nad tím, jak tato změna ovlivní dané životní prostředí.

Třetí průřezové téma se nazývá Člověk a svět práce. Žáci jsou během tohoto projektu vedeni k tomu, aby vyhledávali a využívali informace, na základě těchto informací se odpovědně rozhodovali a využívali jak písemnou, tak verbální komunikaci, aby prezentovali svůj výstup, učili se sebe prezentaci a odpovědnosti. Získali povědomí o některých pracovních příležitostech a znali jejich úskalí a funkci a byli motivováni k práci. Tyto znalosti a dovednosti jim mohou být nápomocné při budoucím pracovním uplatnění. V rámci první části projektu žákům exkurze ukáže, jak osvojené pojmy fungují v reálném životě. Celkově je projekt co nejvíce přiblíží k profesi v oblasti ekonomiky.

Posledním průřezovým tématem je informační a komunikační technologie. Žáci se při práci na výše zmíněném projektu učí nacházet, vyhledávat, zpracovávat a používat nejrůznější informace. Podle typu prezentace, který si žáci zvolí sami, mohou využívat základní software. Žáci dále využívají internet, což je dovednost potřebná pro výkon budoucí profese a pro další vzdělávání.

4.12 Materiální a technické zabezpečení

K bezproblémovému průběhu realizování projektu je potřeba zajistit určité pomůcky tj.: internet, archy papíru, fixy, barvy, pastelky, lepidla, nůžky, prezentační prostory a prezentační techniku. Žáci mohou nahlédnout do svých sešitů a do skript Investování ve třetím tisíciletí, která zpracovala pro Obchodní akademii v Liberec paní Ing. Svatava Tesařová, CSc. nebo jiné učebnice a připomenout si výrazy, které se v projektu využívají.

Jako techniku mohou žáci použít své mobily, případně své notebooky nebo tablety a další své technické zařízení. Ze strany školy jim bude poskytnuta prezentační technika a prezentační prostory, jak již bylo výše zmíněno.

4.13 Metodická příručka k projektu

Metodická příručka je vypracována formou příprav na oba projektové dny a je navržena k tomu, aby pomohla vyučujícím s přípravou a realizací projektu Ekonom.

Úvod projektu

Vyučující zorganizuje pro žáky exkurzi v ČNB. Týden před odjezdem na exkurzi vyučující oznámí žákům, že další týden absolvují projekt „Ekonom“. Vyučující žákům představí projekt. Seznámí je s tím, že projekt je rozdělen do dvou částí. V rámci první části projektu navštíví ČNB, kde je v rámci exkurze provede průvodce/průvodkyně. Žáci se tak dozví základní informace o ČNB, její funkci, atd. Dále si uvědomí, jak se pojmy, které znají ze školy, používají v praxi. Budou si tak moci propojit teoretickou verzi svých znalostí s verzí praktickou.

Dále vyučující představí žákům druhou část projektu. Tato část se dělí na tři aktivity. První aktivitou je skupinová práce, v rámci které si žáci zopakují a rozšíří učivo v oblasti ekonomických pojmů. Vyučující žákům nastíní, co se v rámci této aktivity bude dělat. Druhá aktivita představuje didaktickou hru. Vyučující žákům přiblíží, co je obsahem didaktické hry. Sdělí jim, že žáci budou pracovat ve skupinkách a budou muset vhodně reagovat na změny v ekonomice města vzhledem ke své roli, kterou si v rámci skupinky vyberou.

Třetí a to poslední aktivitou v rámci druhé části projektu je reflexe k didaktické hře. Vyučující žáky informuje, že v průběhu této aktivity budou tvořit výstup a následně ho prezentovat. Ve výstupu budou žáci zpracovávat změny v ekonomice, které byly například zmíněny v průběhu projektu. Dále budou popisovat, jak by měly být nejlépe tyto změny řešeny a jak by na ně měla jejich role ve městě reagovat.

Dále vyučující žákům v druhé části projektu nabídne možnost k jednotlivým aktivitám využívat sešity, učebnice, mobilní telefony a další své technické zařízení. Následně je nutné zmínit, že v rámci třetí aktivity bude v případě potřeby žákům k prezentování výstupu poskytnut projektor a počítač školy.

První část projektu

Téma dne: exkurze do České národní banky

Časový rozsah: celý den

Edukační cíl: porozumět ekonomickému výkladu průvodce během exkurze v ČNB, zapamatovat si základní informace a zajímavosti o ČNB a o jejím fungování, které budou během exkurze sděleny, propojit si ekonomické pojmy, které žáci slyšeli ve škole s použitím těchto pojmů v praxi.

Metody: odborný výklad, beseda

Organizační forma: exkurze

Předpokládaný průběh

Motivační část: Před exkurzí upozorní vyučující žáky na to, aby pozorně poslouchali odborný výklad a zapamatovali si co nejvíce informací a výrazů. Dále vyzve žáky, aby se nad ekonomickými pojmy a výrazy, které budou během exkurze sděleny, zamysleli a uvědomili si, co se o nich dozvěděli ve škole.

Hlavní část: Celá třída bude za pomoci průvodce/průvodkyně provedena ČNB. Žáci si vyslechnou odborný výklad a v případě nepochopení se budou během exkurze dotazovat.

Závěrečná část: Žáci dostanou prostor pro své dotazy. Průvodce případně vyučující zodpoví dotazy žáků a případně dovysvětlí pojmy, které žákům nejsou jasné. Učující se žáků další hodinu po exkurzi dotáže, co se jim na exkurzi líbilo a co si z ní zapamatovali. Se žáky rozebírá také jednotlivá témata řečená během exkurze a v případě nejasností je žákům dovysvětlí.

Druhá část projektu

Téma dne: příprava na projekt, realizace didaktické hry a prezentování výstupů

Časový rozsah: celý den

Edukační cíl: zopakovat, připomenout si a rozšířit si znalosti o ekonomických termínech důležitých k realizaci projektu, žáci umí spolupracovat v týmu, prosazovat své názory a respektovat názory ostatních. Žáci umí přemýšlet tvořivě, osvojí si vybrané termíny a zopakují si pojmy z oblasti ekonomiky a bankovníctví, pracují s informačními zdroji, vyhledávají a používají potřebné informace a vedou diskuzi. Žáci dále umí prezentovat

před více lidmi, poskytovat a přijímat zpětnou vazbu. Dalším cílem je poučit se z chyb při prezentování výstupu a zdokonalit se pro další prezentování.

Metody: didaktická hra, výklad učitele se zapojením žáků, týmová práce, brainstorming, tvoření výstupů, prezentování

Organizační forma: frontální a skupinová práce, výuka probíhá ve třídě

Pomůcky: tabule, fixy nebo křídly na tabuli, velký papír, psací potřeby, sešity, učebnice, balíček kartiček, mobilní telefony a další technické zařízení žáků.

Skupinová práce na zopakování a rozšíření učiva v ekonomických pojmech

Motivační část: Vyučující nastíní žákům námět skupinové práce. Žákům položí otázku: „Co si představujete pod pojmem ekonomika, a které výrazy, pojmy, instituce s ní souvisí?“ Učitel dále vyzve žáky, aby přicházeli se svými nápady, a následně je zapisuje na tabuli. Žáci mohou například jako odpověď zmínit peníze, zaměstnanost, nezaměstnanost, míra inflace, banka, práce atd. Vyučují, společně s žáky rozdělí výrazy a termíny do skupinek podle oblastí, do kterých spadají, například bankovníctví (banka, míra inflace, atd.), lidé (zaměstnanost, nezaměstnanost, práce). Vyučující podle počtu skupinek pojmů na tabuli rozdělí žáky do skupin o 3-5 žácích dle počtu žáků ve třídě. Předpokládaný počet skupinek je 5-7.

Hlavní část: Každá skupina dostane od vyučující papír a dá žákům na výběr, kterou oblast by chtěli. Učitel řekne žákům, ať se zamyslí nad tím, co jednotlivé termíny znamenají, jak je možné je definovat, co o nich všechno vědí a jakou roli v ekonomice hrají. Tyto své vědomosti a nápady žáci napíší na papír. Ke zpracování výstupu mohou žáci využít své pomůcky, např. mobilní telefony, dále učebnice a sešity, atd., aby si o termínech rozšířili své znalosti ze školy.

Závěrečná část: Každá skupinka si vybere jednoho zástupce a ten představí svým spolužákům, jak se dané skupince během vyučovací hodiny pracovalo a odprezentuje, co o jednotlivých termínech sepsali do výstupu na papír. Ostatní žáci a vyučující mohou výstup dané skupinky doplňovat, diskutovat s nimi a projevovat vlastní názor. Během diskuze žáci podporují vlastní názory a respektují názory druhých. Na závěr ještě každý zástupce ze skupinky řekne, co nového se skupinka dozvěděla na základě využitých zdrojů. Po této části projektu by bylo vhodné žákům udělat krátkou přestávku. Vyučující ještě před přestávkou žákům sdělí, co bude následovat.

Didaktická hra

Motivační část: Vyučující žákům oznámí, že si v rámci projektu nakreslí středně velké město a vyzve žáky, aby se zamysleli nad tím, bez kterých institucí, obchodů a zařízení město ani občané nemohou fungovat. Žáci nejprve navrhnou nápady, které vyučující zapisuje na tabuli. Odpovědi žáků mohou například být: banka, lidé, obchody, úřady, atd. Po vypsání termínů na tabuli se žáci rozdělí do skupinek, na základě toho, jak byli rozdělení na začátku daného dne. Každá skupinka si vybere jednu roli, inspirací jim mohou být role vypsané na tabuli, mohou si však vymyslet i roli, která nebyla řečena. Vyučující na tabuli napíše, která skupinka si vybrala jakou roli. Dále vyučující vyzve třídu, aby seskupila 3-5 stolů (dle počtu žáků ve třídě) a poskládala židle okolo. Celá třída se usadí, a vyučující dá doprostřed stolů arch papíru a psací potřeby. Žáci si nakreslí středně velké město, do kterého umístí role (instituce, občany, atd.), které si vybrali, to proto, aby si strukturu města dokázali lépe představit. Vyučující žákům řekne pravidla pro hraní této hry. Pravidla této hry jsou obsažena v příloze 3.

Hlavní část: V rámci hry žáci využívají kartičky, viz příloha 1 této práce. Vyučující před realizací tohoto projektu musí kartičky vystříhnout podle čárkovaného obrysu. Balíček kartiček se umístí doprostřed stolů tak, aby všechny skupinky k němu měly přístup.

Jeden hráč (hráči se v průběhu hry po každém kole střídají) ze skupinky vždy sejme horní kartičku z balíčku, po přečtení dostanou žáci 10 minut na zamyšlení o tom, jak daná změna ovlivňuje jejich roli a také o tom, jak musí na danou změnu vzhledem ke své roli reagovat. K řešení daného problému mohou žáci používat sešity, učebnice, mobilní telefony a další své technické zařízení. Po uplynulém čase seznámí každá skupinka, jak daná změna ovlivňuje jejich roli a jak musí na danou změnu vzhledem ke své roli reagovat. Po výroku každé skupinky ostatní spolužáci a vyučující sdělí vlastní názor na reakci dané změny vzhledem k roli ostatních skupinek. O reakcích na změny svých spolužáků společně diskutují a podporují své argumenty. Žáci také sdělují, co si myslí, že daná změna způsobí ve městě a jak by se mohla tato změna ve městě řešit. Dále žáci vymýšlejí, jaké instituce a další role jsou v rámci dané změny zapojeny, a jak je to ovlivní. Může se také stát, že některé role nebudou ovlivněny nějakou změnou z balíčku kartiček, pak skupinka, která má tuto roli, pouze diskutuje o dané změně a projevuje svůj názor na výroky ostatních skupinek.

Skupinka, která si kartičku vytáhla, si po definování reakce na dané změny, kartičku nechá. Další kartičku sejme člen skupinky po pravici následující skupinky. Takto se střídají všechny skupinky, dokud nedojde k vyčerpání kartiček z balíčku.

Kartičky z balíčku obsahují různé změny situací v ekonomice. Každá skupinka má ve městě určitou roli, to je ta role, kterou si skupinka vybrala, např. banka, občané, úřad, atd. Změna situace, která je vytištěná na kartičkách z balíčku, může být např.: zvýšení nezaměstnanosti ve městě, bankrot největší firmy ve městě, postavení nové výrobní firmy, atd. Na tyto změny musí skupinky vzhledem ke své roli vhodně reagovat tak, aby se ekonomika ve městě díky špatným reakcím na změny nezhroutila.

Žáci společně v rámci skupinek i jako třída v průběhu projektu spolupracují, diskutují, radí si, projevují své názory, respektují názory svých spolužáků a doplňují se. Cílem didaktické hry je navzdory změnám v ekonomice udržet díky správným reakcím na změny ekonomiku města tak, aby se nezhroutila.

Závěrečná část: Skupinky žáků vyjádří spolužákům a vyučující, jak se jim během didaktické hry pracovalo, jak se jim didaktická hra líbila a co by případně navrhovali změnit nebo vylepšit. Ostatní žáci i vyučující mohou reagovat a vzájemně se doplňovat, podporovat a sdělovat svůj názor. Po této části projektu by bylo vhodné žákům udělat krátkou přestávku. Vyučující ještě před přestávkou informuje žáky, co je bude dále čekat.

Reflexe k didaktické hře

Motivační část: Žáci se rozdělí do stejných skupinek, ve kterých pracovali během didaktické hry. Každá skupinka se posadí okolo jedné lavice, případně si může spojit dvě, tři dohromady. V rámci jednotlivých skupinek se žáci zamyslí nad tím, jak jejich roli ovlivňují změny v ekonomice, které byly například zmíněny v průběhu projektu a jak by měly být nejlépe tyto změny řešeny. Pokud skupinka vymyslí i jiné změny v ekonomice, které ovlivňují její roli, je to bráno ve prospěch hodnocení dané skupinky.

Hlavní část: Na základě brainstormingu vytvoří každá skupinka výstup o vlivu ekonomických změn na jejich roli. O tom pomocí čeho a jak si vytvoří skupinka výstup a jak ho bude prezentovat, si rozhoduje sama. Vyučující pouze poukáže na to, že je například možné použít papír, fixy, projektor, počítač, atd. Žáci mohou také požívat sešity, učebnice, mobilní telefony a další své technické zařízení. Po vypracování výstupu každá skupinka prezentuje svou roli.

Závěrečná část: Žáci si během prezentování výstupů svých kolegů dělají poznámky o jejich prezentování. Po každém odprezentování dané skupinky mají ostatní spolužáci prostor k diskuzi o tom, co bylo v průběhu prezentování výstupu danou skupinkou řečeno a o způsobu jejich prezentování. Po diskuzi hodnotí pedagog ze zmíněné školy prezentaci

výstupu dané skupinky. Na základě zpracování těchto výstupů jsou tedy skupinky hodnoceny.

Žáci dostanou po ohodnocení výstupů ještě prostor pro své dotazy, probíhá hromadná diskuze žáků s učitelem ohledně prezentovaných výstupů.

Závěr projektu

V rámci reflexe k didaktické hře žáci ze skupinek shrnou, co se jim celkově na projektu líbilo a naopak nelíbilo a co by navrhovali případně změnit či vylepšit. Ostatní žáci i vyučující mohou reagovat a vzájemně se doplňovat a sdělovat své názory. Žáci se zamyslí nad tím, co jim projekt přinesl, co nového se naučili, jaké znalosti, vědomosti a poznatky prostřednictvím projektu získali. Společně o tomto diskutují.

5 Odborné pedagogické vyjádření k projektu

Projekt, který je navržen v rámci této bakalářské práce, byl upraven podle názorů a návrhů paní Ing. Kateřiny Eichlerové, která působí na střední odborné škole jako vyučující odborných předmětů. Všechny její připomínky, názory a komentáře byly vzaty v potaz a projekt byl podle nich upraven a doplněn. Odborný posudek k projektu je přiložen v Příloze 2, této práce.

Všechny připomínky, které jsou zmíněné v odborném posudku, jsou po mě velice užitečné. Jako nejcennější připomínku shledávám k úpravě časového harmonogramu.

V rámci úpravy časového harmonogramu, jsem rozdělila projekt do dvou částí, které jsou v rozsahu dvou celých školních dnů, jak bylo navrženo v odborném posudku. Uvědomuji si, že by mnou první navržený časový rozsah projektu byl organizačně náročný a pro žáky by bylo těžké se dostat do děje daného projektu, proto shledávám, že tato rada je pro mě velice užitečná a cenná.

Kartičky, které jsou součástí projektu, jsem předělala tak, aby nepůsobily na konkrétní situaci, která nyní v ekonomice vzhledem k pandemii nastala, a aby mnou navržené situace byly co nejvíce realitě přiblížené. Snažila jsem se na kartičky popsat reálné situace, které mají vliv na spoustu rolí ve městě a žáci o nich tak mohou diskutovat. Projekt byl navržen pro město, které nebylo svou velikostí definované. V projektu bylo upřesněno, že by žáci měli navrhnout středně velké město, které odpovídá městu se 70 000 obyvateli. Situace, které jsou totiž na kartičkách popsány, náleží středně velkým městům.

Všechny ostatní návrhy na vylepšení projektu byly vzaty v potaz a do projektu byly zakomponovány. Z chyb a nedostatků, kterých jsem se v rámci tvorby projektu dopustila, jsem se poučila.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala projektovou výukou na střední odborné škole-Obchodní škola. Hlavním cílem této bakalářské práce bylo navrhnout výukový projekt pro střední odbornou školu-Obchodní akademii v Liberci dle ŠVP této školy.

Tato bakalářská práce je strukturována do pěti kapitol. První tři kapitoly této práce tvoří část teoretickou tedy rešeršní a zbylé dvě kapitoly tvoří část praktickou. Rešeršní část slouží jako podklad pro část praktickou, která se zabývá návrhem a zhodnocením konkrétního edukačního projektu pro střední odbornou školu.

První kapitola této práce se zabývala projektovou výukou v historickém kontextu. Je zde zmíněno, že projektové vyučování se začalo rozvíjet na počátku 20. století a mezi hlavní představitele americké pragmatické pedagogiky patří J. Dewey a W. H. Kilpatrick. Dále je v této kapitole definován pojem projektové vyučování, kde je poukázáno také na odlišnost rozvrhu hodin pro projektové vyučování oproti rozvrhu při vyučování běžném. V této kapitole je také popsáno hodnocení v rámci projektového vyučování. To jak projektová výuka ve světě vznikla a jaký byl vývoj projektové výuky v Čechách, je možné se v této kapitole také dočíst.

Další kapitola této práce pojednává o principech, typologie výukových projektů a o výhodách a nevýhodách, které souvisí s využitím projektu ve výuce. V této kapitole je také popsána příprava a realizace projektového vyučování.

Poslední třetí kapitola v rámci teoretické části této práce zahrnuje význam a využití projektové výuky na SOŠ. Je zde poukázáno na význam projektové výuky pro rozvoj klíčových kompetencí, dále pro realizaci průřezových témat a pro integraci učiva v odborných předmětech. V rámci podkapitoly Význam projektové výuky pro realizaci průřezových témat jsou v této části bakalářské práce vypsány čtyři průřezová témata podle RVP pro obor vzdělání 63-51-J/01 Obchodní školy.

Následující kapitolou je kapitola čtvrtá, která již obsahuje praktickou část. V této části bakalářské práce je popsán mnou navržený projekt konkrétně pro střední odbornou školu. Navržený projekt nese název „Ekonom“. Délka tohoto projektu je v rozsahu dvou dní. Tento edukační projekt je vytvořen pro žáky 3. ročníku zmíněné střední odborné školy v Liberci a to vzhledem k učivu, které je popsáno v ŠVP této školy. Část této bakalářské práce tvoří také cíl projektu, kritéria hodnocení výstupu žáků, typologie, věková kategorie a učivo, které je ve výuce důležité probrat se žáky před samotným projektem. Ve čtvrté kapitole jsou také vyjmenované klíčové kompetence, jejichž získání

podporuje zmíněný projekt. Dále je zde popsán materiální, technický a prostorový zabezpečení, metodické rozpracování a průřezová témata dle RVP pro obor vzdělání 63- 51-J/01 Obchodní škola v souladu kterých je výše zmíněný projekt navržen.

Poslední kapitola se nazývá Odborné pedagogické vyjádření k projektu, v níž je čtenář odkázán na expertní posudek odborného pedagoga, který reaguje na zmíněný projekt Ekonom, viz Příloha 2.

Zpracování tohoto projektu a celkové celé bakalářské práce má pro mě osobně velký přínos, jelikož jsem získala mnoho znalostí o projektovém vyučování a také zkušenosti s návrhem edukačního projektu. V budoucnu bych ráda na základě znalosti z této bakalářské práce vytvořila edukační projekt pro své budoucí žáky. Věřím však, že tato bakalářská práce nebude užitečná jen mně, ale stane se také inspirací pro jiné studenty či pedagogy.

Seznam použité literatury

CROSSINGS, Channel. *Projektové vyučování: Metodická příručka* [online]. 2004 [cit. 2020-03-16]. Dostupné z:

http://www.kurzyproucitele.cz/downloads/metodiky/Metodika_4_ProjektoveVyucovani.pdf

Dokumenty školy: Školní vzdělávací programy. *Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Liberec, Šamánkova 500/8, příspěvková organizace* [online]. 2015 [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://www.oalib.cz/oalib2/index.php/dokumenty-skoly.html>

DVOŘÁKOVÁ, Markéta, 2009. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. Praha: Karolinum. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-1620-9.

Efektivní výuka metodou projektového vyučování na SŠ [online]. Ostrava, 2014 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z:

<https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=71847&view=11077>

HAVLŮJOVÁ, Hana a Jaroslav NAJBERT, 2014. *Paměť a projektové vyučování v dějepise*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů. ISBN 978-80-87912-12-6.

HYPLOVÁ, Jana, 2010. *Využití projektového vyučování k rozvoji čtenářské gramotnosti žáků základní školy*. Ostrava. ISBN 978-80-7368-919-3.

JEZBEROVÁ, Romana, 2011. *Žakovské projekty: cesta ke kompetencím: příručka pro učitele středních odborných škol*. ISBN 978-80-86856-97-1.

KASÍKOVÁ, Hana a Stanislav FIALA, 2010. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-712-1.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ, 2008. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, Pedagogika. ISBN 978-80-247-2429-4.

KAŠOVÁ, Jitka, 1995. *Škola trochu jinak: projektové vyučování v teorii i praxi*. Kroměříž: Iuventa.

KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana, 2006. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, sv. č. 100. ISBN 80-210-4142-0.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Obchodní škola: 63-51-J/01. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání* [online]. 2009 [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%206351J01%20Obchodni%20skola.pdf

NOVOTNÝ, Jan, 2012. *Projektová výuka a aspekty tvořivosti v edukačním procesu*. ISBN 978-80-7414-431-8.

PETTY, Geoffrey, 2008. *Moderní vyučování*. Vyd. 5. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-427-4.

Projektové dny. *Podnikavost.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <http://podnikavost.cz/nastroje/projektova-vyuka/projektove-dny/>

Projektové dny. *Základní škola SMART* [online]. 2020 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.skola-smart.cz/projektove-dny2/>

PROJEKTOVÝ TÝDEN. *ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM V KROMĚŘÍŽI* [online]. 2020 [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://www.agkm.cz/studium/projektovy-tyden.html>

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA, 2014. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4748-4.

PRŮCHA, Jan, 1997. *Moderní pedagogika*. Praha. ISBN 80-7178-170-3.

SKALKOVÁ, Jarmila, 2007. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, Pedagogika. ISBN 978-80-247-1821-7.

SLAVÍK, Jan a Jaroslav NOVÁK, 1997. *Počítač jako pomocník učitele: efektivní práce s informacemi ve škole*. Praha: Portál, Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-149-5.

ŠIMONÍK, Oldřich, 2008. *Sketch teaching methods teaching learning process in school*. Brno. ISBN 978-80-7392-038-8.

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ, 2009. *Učíme v projektech*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-527-1.

VALENTA, Josef, 1993. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA.

ZORMANOVÁ, Lucie, 2014. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, Pedagogika. ISBN 978-80-247-4590-9.

ZORMANOVÁ, Lucie, 2012. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, Pedagogika. ISBN 978-80-247-4100-0.

ŽANTA, Rudolf, 1934. *Projektová metoda: pokus o řešení pracovní školy*. Praha: Dědictví Komenského.

Seznam příloh

Příloha 1 - Karty se změnami v ekonomice

Příloha 2 – Odborný posudek k projektu

Příloha 3 - Pravidla didaktické hry

Příloha 1 – Kartičky se změnami v ekonomice

KARTIČKY

Kartičky jsou součástí projektu Ekonom. Úkolem vyučující(ho) je vystříhnout tyto kartičky a dát je na hromádku tak, aby k nim měl vhodný přístup každý žák.

Na kartičkách jsou vypsány ekonomické změny, které ovlivňují ekonomiku ve středně velkých městech. Každá skupinka dle své role musí na danou změnu vhodným způsobem zareagovat. Při projektu dohlíží na žáky vyučující, který(á) žákům pomáhá a kontroluje je.

Firma, která zaměstnává nejvíce obyvatel města, se dostala do finančních potíží.

Uzavření příjezdové cesty do města, která je hlavním dopravním tahem, z důvodu opravy silnice.

Ve městě se otevřelo nové pekařství. Obyvatelé města dopsud nakupovali pečivo v hypermarketech nebo supermarketech.

Ve městě se otevřela nová benzinová stanice, která je oproti ostatním benzinovým stanicím ve městě a jeho okolí levnější.

Ve městě se otevřel krytý bazén. V tomto městě ani jeho okolí na 20 km doposud žádný nebyl.

Ve vedlejší městě se nově otevřela firma, která nabízí pracovní místa.

Zavření škol a školek ve městě kvůli epidemii.

Díky požáru je na neurčitou dobu omezena výroba v některých výrobních halách jedné z největších firem ve městě.

Uzavření obchodů ve městě.

Uzavření hranic. Některé firmy jsou závislé na dovozu ze zahraničí.

Ve městě a jeho okolí se staví nové bytové jednotky.

Vybudování panelového domu ve městě.

Rozšíření jedné z největších firem ve městě o další výrobní haly.

Zdražení potravin v jedné prodejně ze tří, které jsou ve městě.

Zvýšení počtu nezaměstnaných obyvatel.

Jedna z bank, která působí ve městě, se dostala do finančních potíží.

Ve městě je zastoupená větší populace starších než mladších lidí. Také porodnost v tomto městě hodně klesla.

2 km od města vznikla farma, kde prodávají bio maso, zeleninu a ovoce.

Bankrot největší společnosti ve městě.

Jsou postaveny nové firmy, které poptávají nové zaměstnance.

Otevření nového
obchodního domu
v odvětví, které již jeden
obchodní dům ve městě
zastupuje.

Vzrostla míra inflace.
(najděte aktuální míru inflace)

V největší firmě ve městě
dojde k rozbití všech strojů
v jedné hale. Na těchto
strojích závisí konečná
výroba výrobků, pro které
si již jedou kamiony ze
zahraničí.

Záplavy ve městě
neumožňují, aby lidé šli do
práce. Záplavy také
zamezují dopravu v celém
městě.

Ve městě vznikají nové
plochy pozemků k prodeji.

Jeden z podniků města
propouští 20% svých
zaměstnanců.

Míra inflace poklesla.

Elektřina ve městě vypadla
na dobu tří dnů.

Dokončila se výstavba
dálnice, která vede okolo
města.

Město nechalo postavit na
okraj města velké letiště.

Ve městě vznikají nové
pracovní a kancelářské
prostory.

Město v centru nechalo
postavit autobusové
nádraží.

Nově se ve městě otevřely kulturní zařízení (divadlo, kino, galerie).

Ve vedlejší městě, které je o 10 000 obyvatel větší, bankrotují jedny z největších společností, které zaměstnávají většinu obyvatelstva.

Ve městě se staví průmyslová zóna.

Ve městě doposud nebylo vlakové nádraží, ani vlaková zastávka. Nyní se nově otevírá vlakové nádraží v centru města.

Příloha 2 – Odborný posudek k projektu

Téma bakalářské práce Bc. Pavlínky Petrové je velmi zajímavé a aktuální a hodnotná je tato práce především proto, že projekt, který byl studentkou navržen, lze pro provedení níže zmíněných úprav skutečně ve výuce realizovat, tak aby byl všem zúčastněným stranám přínosem.

Organizační hledisko

Pro skutečnou realizaci by bylo třeba upravit časový harmonogram. Exkurze v ČNB nijak přímo nesouvisí s projektovou hrou, a proto podle mého názoru není potřebné realizovat tyto činnosti v jednom týdnu, což by bylo z hlediska školy organizačně velmi náročné. Organizačně náročné by byly i další dny navrhovaného projektu, protože se jedná zpravidla o spojení dvou vyučovacích hodin v jednotlivých dnech, čímž by musel být upraven rozvrh na každý den v daném týdnu a značná část času by byla věnována vždy přípravě učebny např. přeskládání lavic a „zahřátí žáků“ - dostat atmosféru ve třídě přesně tam, kde žáci předešlý den skončili. Z tohoto důvodu se mi jeví jako efektivnější varianta rozdělit projekt do dvou celých dnů (klidně pojmout jako dva samostatné projekty) – Exkurze v ČNB s reflexí a Projektová hra „Ekonom.“ Pochopitelně studentka navrhující tento projekt nemůže mít zatím zkušenosti s organizací rozvrhu na střední škole, proto toto nehodnotím jako mínus navrženého projektu, ale spíše jako doporučení pro jeho skutečnou realizaci.

Obsahové hledisko

Navržený projekt po obsahové stránce plně odpovídá předmětu Ekonomika ve 3. ročníku školy dle ŠVP. Studentka někdy zaměňuje pojmy ekonomika a ekonomie.

Kartičky se situacemi v ekonomice: některé navržené situace změn v ekonomice jsou velmi povedené a reálné (např. propouštění zaměstnanců v místní firmě), jiné naopak od reality vzdálené (např. úplné přerušení MHD ve městě na půl roku). Ze situací na kartičkách je patrné, že nejsou navrženy pro žádné konkrétní město, ale nesymbolizují ani město určité velikosti (např. ve městě je jen jedna banka – symbolizuje malé město, ale průmyslová zóna a vznik nových firem ve městě symbolizují spíše větší město). Spousta situací vychází ze současné situace způsobené epidemií koronaviru, což je aktuální a dopady na ekonomiku budou pochopitelně silné, ale pro obecné využití

projektu je třeba zaměřit se na situace, které se dějí v ekonomice běžně či se vyskytují v určitých periodách. Jinak je třeba doporučit každému učiteli, který bude projekt realizovat, aby situace změn v ekonomice přizpůsobil aktuálnímu místu a době realizace projektu.

Technická náročnost projektu

Z hlediska technické náročnosti hodnotím tento projekt jako nenáročný. Lze ho využít na běžně vybavených středních školách.

Celkové hodnocení projektu

Celkově hodnotím tento projekt kladně - projektová hra „Ekonom“ pomůže žákům přiblížit reálné situace v ekonomice jejich města, které nemohou sami ovlivnit. Žáci si rozšíří své obzory o tom, jak se lze s danými situacemi vypořádat v různých rolích – v roli občana, banky, zaměstnavatele, podnikatele atd. Na daném projektu velmi kladně hodnotím jeho zaměřenost na reálný život a komplexní propojení získaných znalostí.

V Rozstání pod Ještědem, 9. 5. 2020

Ing. Kateřina Eichlerová, vyučující odborných předmětů

Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Liberec,
Šamánkova 500/8, příspěvková organizace

Příloha 3 - Pravidla didaktické hry

1. Žáci se rozdělí do skupinek a určí si roli (instituce, občané, atd.), která figuruje ve středně velkém městě, např. banka, velké firmy, úřad práce, občané města apod. Předpokládá se přibližně 70 000 obyvatel pro velikost tohoto města.
2. Žáci si nakreslí středně velké město a umístí do něho role (instituce, občany města, atd.), které si v rámci svých skupin zvolili.
3. Balíček kartiček se umístí tak, aby všechny skupinky měly k němu přístup. Kartičky z balíčku obsahují různé změny situací v ekonomice. Na tyto změny musí skupinky vzhledem ke své roli vhodně reagovat tak, aby se ekonomika ve městě díky špatným reakcím na změny nezhroutila.
4. Vždy jeden hráč ze skupinky sejme horní kartičku z balíčku. Hráči se v průběhu hry po každém kole střídají. Po přečtení textu na kartičce dostanou žáci 10 minut na zamyšlení nad danou změnou, jak ovlivňuje jejich roli a jak musí vzhledem ke své roli na danou změnu reagovat. Pro řešení reakce na změnu žáci mohou využívat pomůcky, např.: mobilní telefony, notebooky, sešity.
5. Po uplynulém čase představí každá skupinka, jak daná změna v ekonomice města ovlivňuje jejich roli a jak musí na změnu reagovat. Po vyjádření každé skupinky ostatní žáci a také vyučující vznášejí vlastní názor.
6. Změny, které jsou na kartičkách uvedené, se všechny nemusí pokaždé týkat dané role, kterou si žáci sami zvolí. Je tedy možné, že některé role nebudou vždy některou změnou z balíčku kartiček ovlivněny. V tomto případě tato skupinka, projevuje pouze svůj názor na vyjádření ostatních skupinek, které reagují na změny vzhledem k jejich roli.
7. Po zmínění toho, jak změna uvedená na kartičce ovlivňuje danou roli a po reakci skupinky na dané změny, si skupinka nechá kartičku, kterou si vytáhla. Dále sejme další kartičku člen následující skupinky po pravici. Takto se střídají všechny skupinky, dokud nedojde k vyčerpání kartiček z balíčku.
8. Vítězem v této didaktické hře jsou všichni, kteří se zapojili. Cílem didaktické hry je navzdory změnám v ekonomice udržet díky správným reakcím na změny ekonomiku města, tak aby se nezhroutila.